

CÁC YẾU TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN QUẢN LÝ DẠY HỌC MÔN KHOA HỌC TỰ NHIÊN THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TÌM HIỂU TỰ NHIÊN CHO HỌC SINH TRUNG HỌC CƠ SỞ TẠI CÁC TRUNG TÂM GIÁO DỤC CHẤT LƯỢNG CAO DƯƠNG HÒA

Dương Như Hòa

Công ty TNHH Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa, tỉnh Ninh Bình

Tóm tắt: Trong quá trình quản lý dạy học môn Khoa học tự nhiên tại các Trung tâm Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa cần chủ động tính đến sự hưởng của các yếu tố tác động như: Quan điểm, chủ trương, yêu cầu đổi mới giáo dục và quản lý giáo dục và đào tạo; nhiệm vụ, yêu cầu dạy học tại các Trung tâm Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa, tỉnh Ninh Bình; chương trình giáo dục phổ thông 2018 và mục tiêu, yêu cầu, chương trình dạy học môn Tự nhiên cấp trung học cơ sở; cơ chế và kinh nghiệm quản lý của chủ thể quản lý tại các Trung tâm Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa, tỉnh Ninh Bình; năng lực của giáo viên giảng dạy môn Tự nhiên tại các Trung tâm Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa, tỉnh Ninh Bình để mang lại chất lượng dạy học môn học.

Từ khóa: Tác động, trung học cơ sở, khoa học tự nhiên, Dương hòa, trung tâm giáo dục chất lượng cao.

FACTORS AFFECTING THE MANAGEMENT OF NATURAL SCIENCE TEACHING TOWARDS DEVELOPING NATURAL EXPLORATION SKILLS FOR JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS AT DUONG HOA HIGH-QUALITY EDUCATION CENTERS

Abstract: In the process of managing the teaching of Natural Science at Duong Hoa High-Quality Education Centers, it is necessary to proactively consider the influence of factors such as: Perspectives, policies, and requirements for educational reform and educational and training management; Tasks and teaching requirements at the Duong Hoa High-Quality Education Centers, Ninh Binh province; the 2018 general education program and the objectives, requirements, and teaching program for the Natural Sciences subject at the lower secondary level; management mechanisms and experiences of the managing entity at the Duong Hoa High-Quality Education Centers, Ninh Binh province; and the capacity of Natural Sciences teachers at the Duong Hoa High-Quality Education Centers, Ninh Binh province to improve the quality of teaching the subject.

Keywords: Impact, lower secondary school, natural sciences, Duong Hoa, high-quality education center.

Nhận bài: 13/04/2026

Phản biện: 18/05/2026

Duyệt đăng: 21/05/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Thực hiện chủ trương đổi mới căn bản, toàn diện, đột phá giáo dục và đào (GD&ĐT) tạo theo tinh thần Nghị quyết số 51/NQ/TW/2025 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng, giáo dục Việt Nam đang có bước chuyển mạnh từ mục tiêu chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện cả phẩm chất và năng lực người học. Quá trình dạy học dưới sự tổ chức, điều khiển của người dạy, học sinh tích cực, chủ động nỗ lực tiến hành các hoạt động học tập thì mới hoàn thành được mục tiêu, nhiệm vụ dạy học của cấp học. Bảo đảm chất lượng giáo dục của một nhà trường xét đến cùng là bảo đảm chất lượng dạy của giáo viên (GV) và chất lượng học tập của học sinh (HS) và kết quả rèn luyện HS. Trong các hoạt động của nhà trường thì dạy học là một hoạt động trung tâm, quan trọng, xuyên suốt của mỗi nhà trường mà các Trung tâm Giáo dục chất lượng cao (GDCLC) Dương Hòa thuộc Công ty TNHH Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa là một nghiên cứu trường hợp, trong đó có dạy học môn Khoa học tự nhiên

(KHTN) theo chương trình môn học này được quy định trong Chương trình GDPT 2018. Nhằm cụ thể hóa quan điểm phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học, Chương trình GDPT 2018 đã mang đến những thay đổi mang tính đột phá về giáo dục kiến thức, giáo dục HS thông qua trải nghiệm và hoạt động giáo dục; đặc biệt, “Ở cấp THCS, giáo dục Khoa học tự nhiên được thực hiện chủ yếu thông qua môn Khoa học tự nhiên với việc tích hợp các kiến thức, kỹ năng về vật lý, hóa học và sinh học”. Sự xuất hiện của môn KHTN - một môn học được xây dựng trên cơ sở tích hợp các kiến thức Vật lý, Hóa học, Sinh học - đóng vai trò bản lề trong việc hình thành thế giới quan khoa học, bồi dưỡng cho HS năng lực nhận thức, góp phần hình thành năng lực, nâng cao hiểu biết về tự nhiên và vận dụng những kiến thức đó vào thực tiễn. Việc tổ chức dạy học môn KHTN đòi hỏi phải đổi mới thực chất, có hiệu quả phương pháp, hình thức tổ chức gắn liền với định hướng phát triển năng lực (PTNL), trong đó đi sâu

PTNL tìm hiểu tự nhiên cho học sinh THCS tại các Trung tâm GDCLC Dương Hòa là một trong những điểm nhấn về kết quả dạy học môn học theo chiều sâu.

Để thực hiện các mục tiêu giáo dục trên, bên cạnh hệ thống các trường phổ thông chính quy, các trung tâm giáo dục bổ trợ ngoài công lập đang đóng vai trò vệ tinh rất quan trọng trong việc cá nhân hóa và đáp ứng nhu cầu học tập đa dạng của HS. Công ty TNHH Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa (với hệ thống các Trung tâm: Trung tâm Ngoại Ngữ Quốc Tế Five Star, Trung tâm Dương Hoà Tam Điệp, Trung tâm Dương Hoà Quỳnh Lưu) được đánh giá là một môi trường học tập uy tín trên địa bàn tỉnh Ninh Bình và trong chương trình học tập có môn KHTN. Tuy nhiên, việc triển khai dạy học môn KHTN theo định hướng PTNL tại các Trung tâm hiện nay vẫn đối diện với nhiều thách thức lớn cần giải quyết và cả những yếu tố chưa hợp lý về chỉ đạo hoạt động dạy và học môn học, đặc biệt trong quản lý hoạt động sư phạm thì việc chỉ đạo phát huy tính tích cực học tập của HS còn những bất cập, hạn chế nhất định... làm ảnh hưởng tới chất lượng dạy và học môn KHTN. Thực tiễn quản lý còn cho thấy, do đặc thù môn học mang tính tích hợp cao, đội ngũ GV đôi khi gặp lúng túng trong soạn và giảng bài; hoạt động giảng dạy ở một số cơ sở còn mang nặng truyền thụ lý thuyết, tập trung luyện thi để ứng phó với thi cử mà chưa chú trọng đúng mức đến thực hành, trải nghiệm hay rèn luyện năng lực giải quyết vấn đề cho HS.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Vị trí, vai trò và nội dung dạy học môn Khoa học tự nhiên ở cấp trung học cơ sở

Chương trình GDPT 2018 xác định “Bên cạnh vai trò góp phần hình thành, phát triển các phẩm chất chủ yếu và năng lực chung cho học sinh, giáo dục khoa học tự nhiên có sứ mệnh hình thành và phát triển thế giới quan khoa học ở học sinh; đóng vai trò chủ đạo trong việc giáo dục học sinh tinh thần khách quan, tình yêu thiên nhiên, tôn trọng các quy luật của tự nhiên để từ đó biết ứng xử với tự nhiên phù hợp với yêu cầu phát triển bền vững xã hội và môi trường”. Đối tượng nghiên cứu của môn KHTN gắn gũi với đời sống hằng ngày của HS. Bản thân các KHTN là khoa học thực nghiệm. Theo đó, thực hành, thí nghiệm trong phòng thực hành và phòng học bộ môn, ở thực địa và các cơ sở sản xuất có vai trò, ý nghĩa quan trọng và là hình thức dạy học đặc trưng của môn học này. Thông qua việc tổ chức các hoạt động thực hành, thí nghiệm, môn KHTN giúp HS khám phá thế giới tự nhiên, phát triển nhận thức, tư duy logic và khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn.

Chương trình môn KHTN cấp THCS còn giúp HS tiếp tục phát triển năng lực KHTN dưới góc độ đặc thù (Vật lý, Hóa học, Sinh học) trong đó có PTNL tìm hiểu tự nhiên để HS hình thành niềm say mê, hứng thú khi học tập môn học mà hứng thú học tập là yếu tố quan trọng làm nảy sinh tính tích cực học tập của HS; vừa đảm bảo phát triển tri thức và kỹ năng trên nền tảng những năng lực chung và năng lực KHTN đã hình thành ở giai đoạn giáo dục cơ bản.

Môn KHTN được xây dựng và phát triển trên nền tảng các khoa học vật lý, hoá học, sinh học và khoa học Trái Đất. Đối tượng nghiên cứu của KHTN là các sự vật, hiện tượng, quá trình, các thuộc tính cơ bản về sự tồn tại, vận động của thế giới tự nhiên. Trong Chương trình môn KHTN, nội dung giáo dục về những nguyên lý và khái niệm chung nhất của thế giới tự nhiên được tích hợp theo nguyên lý của tự nhiên, đồng thời bảo đảm logic bên trong của từng mạch nội dung. Ở chương trình giáo dục cấp THCS môn KHTN là một trong 12 môn học bắt buộc với số tiết 140 (cho cả lớp 6, 7, 8, 9 của cấp học, ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT).

2.2. Các yếu tố tác động đến quản lý hoạt động dạy học môn Tự nhiên tại các Trung tâm GDCLC Dương Hòa, tỉnh Ninh Bình

2.1.1. Quan điểm, chủ trương, yêu cầu đổi mới giáo dục và quản lý giáo dục đào tạo

Quan điểm, chủ trương, yêu cầu đổi mới giáo dục và quản lý giáo dục đào tạo là những yếu tố quan trọng tác động mạnh đến quản lý dạy học (QLDH) ở các trường THCS nói chung cũng như QLDH môn KHTN tại các Trung tâm GDCLC Dương Hòa nói riêng. Chiến lược phát triển giáo dục đến năm 2030 tầm nhìn đến năm 2045 đã nêu ra các quan điểm phát triển giáo dục trong đó có quan điểm “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo. Tiếp tục chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực, phẩm chất, đặc biệt là năng lực đổi mới và sáng tạo của người học. Thực hiện tốt nguyên lý học đi đôi với hành, lý luận gắn liền với thực tiễn, giáo dục nhà trường kết hợp với giáo dục gia đình và xã hội”. Trong đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục thì đổi mới quản lý giáo dục được coi là giải pháp đột phá trong đó đẩy mạnh cải cách hành chính, phân cấp quản lý, đảm bảo dân chủ hóa trong giáo dục. Tập trung quản lý chất lượng giáo dục, chuẩn hóa đầu ra và các điều kiện đảm bảo chất lượng trên cơ sở ứng dụng các thành tựu mới về khoa học giáo dục, khoa học công nghệ, khoa học quản lý và quản trị

nhà trường hiện đại. Những nội dung quản lý vừa nêu sẽ tác động tới nội dung quản lý nhà trường, quản lý các môn học, đến các yếu tố đảm bảo chất lượng dạy học môn KHTN, đến việc chỉ đạo cải tiến chương trình nội dung, phương pháp dạy học môn KHTN.

Tại tỉnh Ninh Bình, giáo dục trung học đang được chỉ đạo sát sao nhằm đáp ứng yêu cầu đổi mới và xu thế chuyển đổi số chung của toàn tỉnh. Theo Công văn số 664/SGDDĐT-GDTrH của Sở GD&ĐT tỉnh Ninh Bình, nhiệm vụ trọng tâm là phải đổi mới phương pháp dạy học, kiểm tra đánh giá theo định hướng phát triển phẩm chất, năng lực HS; đồng thời đẩy mạnh giáo dục STEM/STEAM và nâng cao năng lực số. Sở GD&ĐT cũng đặc biệt nhấn mạnh yêu cầu phải tiếp tục triển khai xây dựng kế hoạch dạy học tích hợp môn KHTN bảo đảm chất lượng, đạt mục tiêu chương trình và phù hợp với năng lực đội ngũ cán bộ quản lý và GV giảng dạy.

2.1.2. Nhiệm vụ, yêu cầu dạy học tại các Trung tâm GDCLC Dương Hòa, tỉnh Ninh Bình

Một trong những trọng tâm của đổi mới GDPT hiện nay là đổi mới ở tất cả các cấp học, đổi mới chương trình nội dung, phương pháp dạy học, trong đó có cấp THCS. Chương trình THCS bảo đảm phát triển phẩm chất và năng lực người học thông qua nội dung giáo dục với những kiến thức, kỹ năng cơ bản, thiết thực, hiện đại; chú trọng thực hành, trải nghiệm, vận dụng kiến thức, kỹ năng đã học để giải quyết vấn đề trong học tập và đời sống hiện thực thông qua các phương pháp, hình thức tổ chức giáo dục phát huy tính chủ động và tiềm năng của mỗi HS. Chương trình GDPT 2018 được xây dựng theo hướng mở; Chương trình chỉ quy định những nguyên tắc, định hướng chung về yêu cầu cần đạt về phẩm chất và năng lực của HS, nội dung giáo dục, phương pháp giáo dục và việc đánh giá kết quả giáo dục.

Các Trung tâm GDCLC Dương Hòa thuộc Công ty TNHH Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa. Sứ mệnh của Công ty TNHH Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa là: Hình thành tính kỷ luật và tinh thần tự giác cho HS trong quá trình học tập. Hỗ trợ HS đạt được mục tiêu học tập và phát triển toàn diện thông qua quá trình đồng hành cùng HS từ những bước đầu tiên, giúp các em xác định mục tiêu học tập rõ ràng và hướng dẫn các em từng bước đạt được những mục tiêu đó. Xây dựng mối quan hệ tốt đẹp với phụ huynh, tạo sự tin tưởng và hợp tác chặt chẽ giữa trung tâm và gia đình, đảm bảo sự phát triển tốt nhất cho HS. Chương trình học linh hoạt, bám sát chuẩn Bộ GD&ĐT, giúp HS nắm chắc kiến thức cơ bản và phát triển tư duy

sáng tạo. Với sứ mệnh vừa nêu sẽ có tác động rất lớn đến thực hiện các nhiệm vụ và hoạt động dạy học cũng như điều hành hoạt động của các Trung tâm nhằm đạt được mục tiêu đã xác định.

2.1.3. Chương trình giáo dục phổ thông 2018 và mục tiêu, yêu cầu, chương trình dạy học môn Tự nhiên cấp THCS

Chương trình, nội dung dạy học ở nhà trường là nhân tố cơ bản, tác động trực tiếp đến hiệu quả dạy học. Trong thời đại ngày nay ngày càng nhiều tri thức, ngành khoa học mới ra đời trong đó tri thức KHTN phát triển mạnh mẽ với gia tốc ngày càng lớn đang đòi hỏi dạy học, giáo dục trong nhà trường cũng phải cập nhật, bổ sung vào chương trình, nội dung dạy học cho phù hợp với thời đại. Nếu nội dung, chương trình môn học phù hợp với từng cấp học, khối lớp, sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho GV và HS thực hiện có hiệu quả mục tiêu, nhiệm vụ dạy học. Do vậy, để quản lý tốt HDDH môn KHTN ở các trường THCS cần nghiên cứu kỹ nội dung, chương trình môn học, tổ chức tiến trình dạy học nhằm đạt được mục tiêu, yêu cầu dạy học môn học.

Chương trình GDPT là định hướng chung về mục tiêu, thực hiện nội dung, phương pháp dạy học cho các cấp học của bậc học trong đó có cấp THCS. Mục tiêu, yêu cầu, chương trình dạy học môn KHTN ở cấp THCS có tác động toàn diện, sâu sắc tới toàn bộ quy trình quản lý, tới nhận thức và hành động của chủ thể và đối tượng quản lý. Đồng thời, định hướng, điều khiển, chỉ đạo việc xác lập và thực hiện các biện pháp quản lý nhà trường nói chung và QLDH môn KHTN nói riêng. Quản lý dạy học môn KHTN cần căn cứ vào mục tiêu dạy học của môn học để có các quyết định điều hành phù hợp và mục tiêu dạy học sẽ chi phối hoạt động dạy học của GV và HS, góp phần nâng cao chất lượng quản lý và chất lượng dạy học môn KHTN tại các Trung tâm GDCLC Dương Hòa với tư cách là trường học cũng phải tuân thủ đúng các yêu cầu sư phạm và đảm bảo tính pháp lý.

2.1.4. Cơ chế và kinh nghiệm quản lý của chủ thể quản lý tại các Trung tâm GDCLC Dương Hòa, tỉnh Ninh Bình

Trong quản lý nhà trường mà ở đây là tại các Trung tâm GDCLC Dương Hòa, tỉnh Ninh Bình thì QLDH nói chung, QLDH môn KHTN nói riêng là nhiệm vụ, nội dung quản lý nhà trường. Với cơ chế quản lý của nhà trường như: phân cấp quản lý giữa Giám đốc với các Trung tâm, với tổ chuyên môn, sự phân nhiệm cho cán bộ quản lý, GV, sự ràng buộc trách nhiệm, xử lý các vấn đề chuyên môn và những vi phạm chuyên môn, quản lý nhân sự, quản lý thực hiện chương trình và đánh

giá kết quả dạy học... Việc QLDH môn KHTN ở các Trung tâm chịu ảnh hưởng mạnh mẽ bởi năng lực, trình độ chuyên môn và kinh nghiệm quản lý của các chủ thể là GV trực tiếp giảng dạy và cán bộ quản lý. Mọi thông tin ngược từ học sinh, phụ huynh HS được giáo viên, cán bộ phản ánh và giải quyết kịp thời, thỏa đáng và bản thân các chủ thể và Trung tâm cũng luôn chủ động tự điều chỉnh, tự điều chỉnh hoạt động của mình phù hợp với diễn biến thực tế mang lại hiệu quả thực hiện nhiệm vụ phù hợp với biên chế tinh gọn của loại hình công ty giáo dục ngoài công lập.

Chủ thể quản lý trong đó có GV giảng dạy môn KHTN phải là người thông thạo nghiệp vụ quản lý, có năng lực giảng dạy và năng lực quản lý, đồng thời không ngừng học hỏi để nâng cao trình độ chuyên môn, năng lực quản lý của bản thân để thực hiện các nhiệm vụ được giao và điều khiển các hoạt động chuyên môn của mình theo đúng yêu cầu của Trung tâm và yêu cầu dạy học môn học. Chủ thể quản lý phải có hiểu biết toàn diện về các môn học và quản lý hoạt động sư phạm ở nhà trường để có thể quản lý tốt được dạy học môn học. Ngoài việc nắm vững chuyên môn, chủ thể quản lý phải có kinh nghiệm trong tổ chức, điều hành hoạt động dạy của GV và hoạt động học của HS.

2.1.5. Năng lực của giáo viên giảng dạy môn Tự nhiên tại các Trung tâm GDCLC Dương Hòa, tỉnh Ninh Bình

Trình độ kiến thức, nắm vững các phương pháp giảng dạy bộ môn của GV là yếu tố trực tiếp quyết định chất lượng dạy học môn học. Để có được điều này đòi hỏi người GV chủ nhiệm phải nỗ lực tự học tập, tự nghiên cứu, tự học hỏi để nâng cao kiến thức, năng lực chuyên môn, phương pháp sư phạm các môn học mình phụ trách giảng dạy. Đối với GV chủ nhiệm càng cần phải có kiến thức sâu, rộng thuộc nhiều lĩnh vực. Người GV chủ nhiệm ngoài việc có trình độ chuyên môn tốt thì giáo viên phải có kỹ năng đánh giá, phân tích chuyên

môn của mình, chất lượng học tập của HS để thực hiện tốt dạy học môn học. Theo đó trong QLDH môn KHTN ở các trường tiểu học của người GV thì các chủ thể quản lý cần chỉ đạo, hướng dẫn nghiệp vụ chuyên môn cho các GV tạo điều kiện cho họ hoàn thành nhiệm vụ dạy học của mình.

Trong QLDH ở các Trung tâm, một mặt cần quan tâm bồi dưỡng chuyên môn cho GV giảng dạy môn KHTN, mặt khác mỗi GV cũng phải chủ động, tích cực tự học tập, tự nghiên cứu để nâng cao năng lực chuyên môn và quản lý hoạt động chuyên môn của chính mình.

III. KẾT LUẬN

Với phương châm “lấy học sinh làm trung tâm”, chúng tôi cam kết mang đến chất lượng giáo dục tốt nhất, luôn đổi mới phương pháp giảng dạy, đầu tư cơ sở vật chất hiện đại và môi trường học tập thân thiện. Công ty TNHH Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa không chỉ là nơi học tập mà còn là ngôi nhà thứ hai, nơi các em HS được chăm sóc, dạy dỗ và phát triển toàn diện. Chúng tôi tự hào về đội ngũ GV giàu kinh nghiệm, nhiệt huyết và chuyên môn cao, luôn tận tâm vì sự tiến bộ của HS. Các chương trình học tại Trung Tâm đều được thiết kế khoa học, bài bản, giúp HS nắm vững kiến thức cơ bản, phát triển tư duy và kỹ năng cần thiết. Công ty Giáo dục chất lượng cao Dương Hòa cam kết luôn đồng hành cùng quý phụ huynh và HS trên con đường chinh phục tri thức, PTNL mà môn KHTN là một môn học trong chương trình dạy học của các Trung tâm thuộc Công ty. Quản lý dạy học môn KHTN là một nhiệm vụ, nội dung quản lý nhà trường, đảm bảo cho việc tổ chức và thực hiện hoạt động dạy học môn KHTN vận hành theo đúng mục tiêu, yêu cầu dạy học môn học đã xác định đáp ứng chương trình GDPT cấp THCS. Trong đó đòi hỏi phải dự báo, chủ động lường trước những ảnh hưởng tích cực và cả những ảnh hưởng không thuận lợi để có những biện pháp quản lý kịp thời và có hiệu quả trước những tác động từ bên ngoài.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Ban Chấp hành Trung ương (2025). *Nghị quyết số 71-NQ/TW về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo*. Hà Nội.
 Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông - chương trình tổng thể*. Hà Nội.
 Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông môn Khoa học tự nhiên*. Hà Nội.
 Bộ Giáo dục và Đào tạo (2026). *Điều lệ Điều lệ trường tiểu học, trường trung học cơ sở, trường trung học phổ thông và trường phổ thông có nhiều cấp học*. Hà Nội.
 Quốc hội nước cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2025). *Luật Bổ sung một số điều của Luật Giáo dục*. Hà Nội.
 Thủ tướng chính phủ (2023). *Chiến lược phát triển giáo dục đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045*. Hà Nội.